

Hindistan’da Türklük Müslüman Türk İmparatorları¹Zahirü’-d-Din Muhammed Babür Şah Gazi

Oktay KAAAN*, Transkripsiyon: Bilal KOÇ**

Özet

Bu makalede yazar, evvela Hindistan kelimesinin Türk ve İslâm âlemi için ifade ettiği manalar dünyası üzerinde durduktan sonra, alt kıtayı Türk ve İslâm dünyasının önüne açan Babür Şah’ın siyasi, idari, askerî ve kişisel kabiliyetleri üzerinde durarak yeniden Babür Şah üzerinde bizleri düşünmeye sevk etmektedir. Yazar makalesinin son kısmında ise alt kıta ve sakinlerinin Babür Şah’ın nazarındaki izdüşümünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Babür, Timur, Türk, İslâm, Hindistan

Turkishness in India Turkish Muslim of the Emperors Zahirü’-d-Din Muhammad Babur Shah Gazi

Abstract

In this article, the author firstly expressed by India to the realm of word meanings Turkish and Islamic world after it was stopped on the sub-continent in front of Turkish and Islamic world that Babur Shah's political, administrative, military, and re-focusing on the personal abilities of Babur Shah impels us to think. In the last part of the article the author's sole close projection of the sub-continent and the inhabitants of Babur Shah reveals.

Keywords: Babur, Timur, Turkish, Islamic, India

¹Hindistan’da uzun müddet icrâ-yı saltanat eden İslâm İmparatorları’nı Dastan-ı Türktazan-ı Hind müverrihi Türk olarak kaydetmiştir. Hatta Moğol olmak ihtimallerini bile reddediyor. Bu hususta hakkı da vardır. Çünkü Moğollar vaktiyle Türkistan’a gelerek yerleşmişler ve Türkistan ahalisiyle ihtilâl ederek Türkleşmişler, Türk örf ve adatını kabul etmişlerdir.

Hususıyla Babür Şah, kendi eliyle yazdığı tercüme-i halinde kendisini Moğol değil, Türk olmak üzere tanıtmıştır. Bu kadarla da iktifa etmeyerek, Babür, Moğollardan uzaklaşmak için Emir Timur ailesinin de sırf Türk olarak yaşadığını ispat etmiştir.

Binaenaleyh gerek Timur Han ailesini ve gerek Hindistan’da hükümler olmuş olan padişahları halis Türk olarak tanımaya mecburuz. Zaten Avrupa müverrihleri de aynı telakkiyi beslerler. Hindistan hakkında yazdıkları eserler de bunun uzun uzadıya tafsilatına tesadüf olunur.

The Rulers of India (Hint hükümdarları) müellifi de Hint Padişahları’nın halis Türk neslinden geldiklerini kendi tarihinin mukaddimesinde göstermiştir. Biz de onlara iktifâenkarielerimize Hint Sultanları’nı birer Türk Hakani diye takdim ediyoruz.

* Bilgi Mecmuası Yazarı, mezkûr makalesinin künyesi şöyledir. Oktay Kaan, “Hindistan’da Türklük Müslüman Türk İmparatorları, Zahirü’-d-din Muhammed Babür Şah Gazi”, *Bilgi Mecmuası*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1330, C. I, S. 6, s. 570-85.

** Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Ankara-TÜRKİYE

E-posta: bilalkoc@gazi.edu.tr

Hindistan kelimesi bu ana kadar bizim için yabancı, ehemmiyetsiz bir kelime teşkil etmiş, kendisiyle asla iştigal etmemişiz. Hâlbuki bizim orada öyle girân-bahâ, değerli definelerimiz vardır ki, tamamıyla tetkike şayandır. Denebilir ki dünyanın hiçbir yerinde Hindistan'da olduğu kadar Türklük âsârına tesadüf edilemez. Hem bu eserler, fena bulmaz şeylerdendir. Bütün Hint'in taşında, toprağında, fezasında, semasında Türklük alâimi gömülüdür.

Seksen beş milyon din kardeşimizin resmî lisanları olan Urdu da bizim için bir hazinedir. Bu lisanın ismi olan Urdu kelimesi, kendisinin yine Türkler tarafından meydana getirildiğini ifhâm eder. Filhakika felsefe-ilugaviyyenokta-inazarından amik tetkikler icra edilse Urdu lisanında binlerce Türkçe -hem de halis Türkçe- kelime bulunur. Moğollar Hindistan'ı taht-ı teshire aldıktan sonra, mütemessik oldukları diyaneti, örf ve adatı, usûl ve kanunlarını, dillerini tedricî bir surette tervic ve neşre çalışmışlar ve yüzlerce sene yabancıları buldukları Hindistan muhitinde fermân-ber yaşamışlardır.

Musannif ve müdekkik olan bir müverrih, Türklerin ne kadar medenî olduklarını her halde teslim eder. Bu hakikat Türklerin yeryüzünde kalan eserleriyle sabittir. Türk Padişahları ulûm ve fûnûnun ihya ve ikmâline pek ziyade hizmet etmişlerdir. Hindistan'da Türk İmparatorları icrâ-yı saltanat ederlerken dünyanın her tarafından, onların sahâ ve adaletlerini işiten âlimler, şairler koşup zir-i himayetlerine iltica etmişlerdi. Bu sebeple zamanlarında Hindistan'da sayılmaz telifler, tasnifler vücuda getirildi. Bütün telif ve tasnif edilen âsâr lâ-yuadd ve yuh-sadır ve her bir eseri vücuda getiren müellif ve musannifler o koca imparatorların ihsan ve takdiratına gark edildiler.

Hindistan'da Türk Padişahları hamm sürerlerken, Hindistan ahali son derecede refah ve saadet içinde bulunuyorlardı. Fukara-yı tebaaya Türkler kadar bakan hiçbir hükümet yeryüzüne gelmemiştir. Bezl ve bahşîşlerinin, ihsan ve mekremetlerinin hatırası hemen her tarihte yâd edilir. O zamanlar bir kere Türk İmparatorları'nın atıfetlerine uğrayanlar, ömürlerinin sonuna kadar herkesten müstagnî yaşayabilirlerdi.

Hiçbir padişah Türk Padişahları kadar güzel secâyâ ve mezâyâyâ malik değildi. Türklerin ahlâk-ı hamideleri o zaman ki insanlar için bir düstûr hükmünü almıştı. Ciddiyet ve faaliyetleri, hayâ ve hicapları, samt ve vakarları, semâhat ve şecaatları herkesçe maruf idi. Hâlbuki asrın siyaset ilcaatıyla hareket ederek, cebr ve şiddet politikasını takibe mecbur olmuş olan birkaç hükümdarın -ki üç kişiyi tecavüz etmez- yalnız ahval-i şahsiyyelerini sathî bir suret de tetebbu' eden bazı müverrihler, bu kavmin bütün fezâilini inkâra kalkışırılar. Bunların bilcümle Türkleri ta'ne, teşni'e de şüphesiz hak ve salahiyetleri olamaz. Esasen bu salahiyeti hiçbir müverrih

kendisinde bulmamalıdır. Bir unsur, bir millet, bir kitle içinde elbette iyisi de olur, fenası da bulunur. Fakat ekseriyet itibariyle iyilik ve kötülükleri tartılır da ondan sonra muhakeme yürütülür. İslâmiyet uğrunda canını, malını feda eden ve her türlü fedakârlıkları göze aldırın Türkler kadar İslâmiyet'e hangi Müslüman unsur hizmet etmiştir? Bu hizmetlerine, fedakârlıklarına karşı kuru bir aferin ve tahsine bile nail olmamışlardır.

Aklı başında bir müdekkik, Türkleri ancak zavallı, tâli'siz bu ana kadar hiçbir mükâfata malik olmamış, daima ta'n ile karşılanmış bir İslâmiyet hâdimi telakki edebilir.

Hele İslâm müverrihleri, Türk unsuru hakkında etmedik zulüm ve iftira bırakmamışlardır. Bu kadar tahammül ve cefa olur şey değildir.

Kılıçlarının hakkı olarak aldıkları hilâfet unvanına elân eski ve kokmuş bir anane ile iftihar edenler, mu'teriz bulunuyorlar. Hâlbuki Hazreti Fatih'in, Selim'in İslâmiyet uğrunda ettikleri hizmetler, ancak Hulefâ-yıRaşidîn'in bazıları tarafından yapılabilmmişti. Bahusus ki Beni Ümeyye'nin, Beni Abbas'ın ettikleri eza ve zulümler Türkler'e attettikleri şeylerin yanında solda sıfır kalır. Halife oldukları halde, hilâfeti bir mal-i mevrûs, bir mülk-i mutlak addeden Hulefâ-yı Beni Ümeyye'nin -yalnız tek bir Ömer İbn Abdülaziz müstesna olmak üzere- yaptıkları unutulur şeyler mi?

Kimi (*Laibet Haşimbi'l – mülkifelâ – melikü'nca'evêlâ – vayhü'n – nezel*) kimi de kelâmullahi yırtıp parça parça ettikten sonra, (*etühed'didüni bicebbarin anid...ilh*)tefevühâtıniküfr makamında savurdıklarını yine tarih-i İslâm kaydettiği halde, bunların ismi geçerken "*Rıdvanullahi aleyhim ecmâin*" deniliyor da zavallı, bedbaht Türklerin İslâmiyet için yaptıkları o kadar merdane mücahedelerini, muharebelerini takdiren bir kelime bile söylenmiyor! Fakat biz meyûs olmuyor, fütûra düşmüyoruz. Ananelerimizi, hizmetlerimizi, ulüvv-i ahlâkımızın yüksekliğini tarihiyle ispat etmeye çalışacağız. Bunun için Türk unsur yine mensup olup, Hindistan'da İslâmiyet'i neşr eden, putları kıran, medeniyeti adl ve nasfetle oralarda yayan seleflerimiz Türk İmparatorları'nın âli hizmetlerinden bahsederek, ilk adımımızı atıyoruz. Ulviyetimizi, insanîyetimizi, her zaman sağlam bir Müslüman yaşadığımızı herkese göstereceğiz. Hindistan'da saltanat süren Türk İmparatorları'nın cümlesi Emir Timur Gurkanî'nin evlat ve ahfadı idiler.

Hint İmparatorlarının birincisi Ebu'l-Muzaffer Muhammed Şah ise, Hindistan'ın istila ve zaptına teşebbüs eder etmez vefat ettiğiinden ve tasavvurlarını kuvveden fiile çıkarmaya fırsat bulamamıştı.

Onu müteakip Babür Şah Gazi, Hint'in teshirini kurmuş, bu emr-i hâtır için külliyyetli asker, kumandan tedarik ederek Hint üzerine yürümüş, az bir

müddet zarfında Hindistan ile Afganistan'ı kâmilten zapt edip muazzam bir imparatorluk, muhteşem bir hükümet tesisine muvaffak olmuştur. *Babür Şah, Timur'un oğlu olan Ömer Şeyh Mirza'nın oğludur.*² Validesi de Türk emir ve şehzadelerinden olan Yunus Han'ın kerimesi Tuğluk Nigâr Hanım'dır. 888 sene-i hicrisinde tevellüd eden Babür Şah evvel Çağatay memâliki padişahlarıyla ve Özbek Hanlarıyla daha genç yaşında iken harp ve darbe başlayarak, Maverâünnehir ve Semerkand ve Bedahşan ve Endican vilayet ve eyaletlerini teshir ettikten sonra 910 senesinde Kâbil'i ve 912'de Kandahar'ı ele geçirmişti.

O zamana kadar Timur sülalesinden bulunan hükümdarlar “*mirza*” namıyla yâd ediliyorlardı. Babür Şah, bu kaideyi bozdu ve kendisini “*şah*” lakabıyla yâd etmelerini emreyledi. İngiliz müverrihleri Babür Şah'ı müessis-i hükümet olarak tanımışlardır. Çünkü kendisinden evvel Hindistan'da bir usûl-i idare yoktu. Hint Hükümdarları istedikleri gibi Hindistan'ı idare ediyorlardı. Birinci Babür Kâbilşehrini makarr-ı hükümet ittihaz etmiş ve fütûhatınıikmâl ettikten sonra zapt eylediği memâlike Timur sülalesinden olan kendi akrabalarını vali tayin ederek, kendisi zevk ü nûşe dalıp ve bakıyye-i ömrünü elemsiz kedersiz bir halde geçirmek istemişti. Babür'ün musikî ve raksa son derecede merakı olduğu Ayin-i Ekberî tarihinde de mezkûrdur. Müşarunileyh Kâbil'in haricinde ab u havası latif olan bir dağın eteğinde kendisi için bir köşk inşa ettirmiş. Orada kurenâ ve nedimleriyle beraber iş ü işretle meşgul olurmuş. Kadehlerini mermerden yaptırdığı, şarap dolu büyük bir havuzdan imlâ eder, neşesi yerine geldiği zaman: “*Nevruz, nev-bahar ve mi ve dil-berân hoş- Babür beş koş ki âlem dobarenist*” beyti dudaklarından dökülürmüş. Bununla beraber hayatının son günlerine tesadüf eden 932 sene-i hicrisinde tekrar Hindistan'a hücum ederek Dehli'yi teshire kalkıştı.

Dehli Hükümdarı olan Afganlı Şah İbrahim Lodi yüz bin süvari ve bin muharip filleriyle Dehli'nin iki saat uzaklığında bulunan Panipat mevkiinde saf harbi teşkil etmiş ve Babürle vuruşmaya başlamıştı. Muharebe geceli gündüzlü bir hafta kadar devam etti. En sonra 932 sene-i hicriyesiRecebi'nin sekizinde Babür'ün askeri galebe çalarak, Dehli Hükümdarıyla kumandanlarını kılıçtan geçirdiler ve şahlarını alay-ı vâlâ ile yeni ülkeye götürerek Hint İmparatorluğu tahtına oturtular.

² Oktay Kaan'ın “Babür Şah, Timur'un oğlu olan Ömer Şeyh Mirza'nın oğludur.” İfadesini, karışıklığa mahal vermemek adına izaha ihtiyaç duyduk. Babür Şah, hatratında menşesine dair şu kısmı nakleder: “Babür Şah b. Ömer Şeyh Mirza b. Sultan Ebû Said Mirza b. Sultan Muhammed Mirza b. Miranşah Mirza b. Timur.” Babür Şah, Timur'un beşinci göbekten torunudur. Timur'un oğlu Ömer Şeyh Mirza kolundan değil de burada görüldüğü üzere Miranşah Mirza kolundan gelmektedir. Babür, Babürnâme, çev. Reşit Rahmeti Arat, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1970, C. I, s. 10. (A.N.)

هندستانده ایملک تورک ایمپراطوری
برنجی بابر شاه (ظهیرالدین محمد)

Bu suretle Hint fatih-i evveli olan Timur'un istilasından yüz otuz bir sene sonra, tekrar Hindistan Türklerin eline geçmiş, orada müselselen hüküm süren dokuzuncu Afgan Padişahı'nın saltanatına hatme çekilmiş oldu.

Babür Şah, kendi te'lif-kerdesi olan Risâle-i Validiyye'de şöylece söze başlıyor: "899 sene-i hicriyesinin Ramazan ayında avn-i hakla Fergana Hükümdarı olmuştum. Hindistan'da, livâ-yı İslâmiyet ve tevhid-i rekz eden aba ve ecdadımın tasavvurlarının bir dereceye kadar akim kalmış olduğunu gördüğüm için hem onların teşebbüslerini ikmâle, hem de Müslümanlığı hakkıyla a'lâya çalışmaya cezm ettim." Hindİmparatorları'nın hayat-ı siyasiyye ve hususiyelerini ziyadesiyle tetkik ve tettebbu' eden Cambridge ve Oxford Darü'l-fünûnları mezunlarından Sir Wiliam Wilson Hunter ile Dublin Koleji Arabî ve el-Sine-i Şarkıyye Profesörü Stanley Lane-Poole birinci Babür hakkında atideki beyanat da bulunmuşlardır.

Babür, Asya-yıvusta ile Hindistan'ı birbirine rapt ederek Moğol aşiretlerini bedavetten medeniyete sevk etti. Cengiz ve Timur Han'ın hayrû'l-halefi olan bu büyük kalpli Babür tamamıyla bir yiğit, bir er oğlu er idi. Damarlarında fatih, Moğol kanı cevelân eden bu padişah, a'mâl-i sâliha ve hayr-hâhânesiyle Cengiz ve Timur'un namlarını cidden i'lâ ve ihya eyledi.

Babür'ün pek tuhaf ahlakı vardı. Son derecede iş ü meserreti seven bu zat, icabında kılıç sallamayı, asker yürütmeyi de bilirdi. Âlî, mutantan köşklenden derhal kırlara, dağlara koşardı. Bu sebeple maiyetinde bulunan Moğol ümerâ ve ayanı bu zatı iş ü nûşe gönül vermiş bir kimse olarak telakki edemiyorlardı. Çünkü harp esnasında herkesten evvel ata biniyor ve herkesin önünde gidiyordu.

İri kadehlerle içki içen, ihtişam içinde vaktini geçiren Babür, kavga meydanlarında bazen günlerce yemek yemez, su içmezdi. Binaenaleyh Babür Şah, Türk soyunun bir harikasını, nadirü'l-misâl bir şahsiyetini teşkil eyliyordu.

Hindistan'daki hülyapürûr, tenperest, hurafat ve esatire tapan zayıf Hindu -putperest- Hükümdarları, bu Türk Müslüman Hükümdarı'nın keskin kılıcından âlihlerine sığınarak envai tezvirat ve hedayayı onlara takdim ediyorlardı. Fakat hep boşuna idi. Çünkü bu faal, asker doğmuş Türk İmparatoru'nun elinden kurtulamadılar. Babür, Hint ülkesini teshire azmettiği vakit iki şeyi gaye edinmişti. Birincisi İslâm bayrağını dikmek, ikincisi Râcâ ve muharacaların taht ve taçlarını ellerinden almaktı. Babür'ü bu niyetinden hiçbir şey alıkoyamazdı. Böylelikle Babür, kendi evlat ve ahfadı için vâsi' bir imparatorluk geniş bir saltanat teşkil eyledi.

Babür Türkistan'ı, Maverâünnehir'i, Bilâd-ı Özbek ve Mekran'ı, Fergana, Semerkand, Kaşgar, Endican ve Afganistan'ı kâmilten teshir eyledikten sonra, hayatının son on iki senesini Hindistan'ın zaptına hasr eylemiş ve buna gereği gibi muvaffak olmuştu.

Babür, gençliğini Türkistan'ın zapt u raptına hasr etmiş ve son zamanlarda dört defa Hindistan'ı elde etmek için koşmuştu. Bu dört defa da büyük hezimet ve fahiş zararlara uğrayan müşarunileyhinemeyûs olmamış ve beşinci defa olarak Hindistan'ın hudud-ı şimaliyyesine doğru yıldırım gibi atılmıştı. En sonra, Hindistan'da da Türk İmparatorluğu'nun livâ-yı ihtişamını dikti. Ve kırk sekiz yaşında iken ele geçirdiği memâlik-i vesfaya yegâne sahib-i mutlak kesildi.

Babür Şah, sade mükemmel bir asker değil aynı zamanda bi-misal, bi-hemâl bir sahib-i kalem, bir edip idi. Farsî lisanıyla âb-dâr manzumeler, neşîdeler, rubâiler -dörtlükler- nazm ve inşad ettiği gibi, kendi lisan mâder-zâdî olan Türkçe'de de pek güzel şiirleri vardır. Lisan-ı Türkî'yi ıslah edip, yeni bir hale, klasik bir tarza ifrağ eden bu büyük padişah kendi el yazısıyla birçok eserler meydana getirmiştir ki, bugün âsâr-ı mezkûre Londra ve Hindistan kütüphanelerinin birer ziyeti teşkil ederler.

Babür, talik, sülüs, şikeste yazılarını da pek güzel yazardı. En güzel ve selis eşâr ve ebyâtı ezberden bilir; ve تنها zamanlarında, mahfuzatını ahenk-i mahsus ile terennüm eylerdi.

Muntazam, mükemmel bir tarihin muharrir ve müellifi bulunan Babür'ün *amcazadesi*³ Mirza Haydar, Babür hakkında şöylece beyan mütalaa etmiştir: “*Amcazadem Babür Şah Hazretleri bir nadire-i fazl u edep, bir bârika-i nusret ve zaferdir. Bir elinde kalem, diğer elinde kılıç tutan bu zat muallâ sıfat, en cesur kumandanları en güzide edep ve fazilet üstatlarını, malik olduğu secaya ve mezayadan dolayı garik-i beht ü hayret eylemiştir. Müşarünileyhin kılıcı önünde bahadırlar baş eğdikleri gibi şairler de manzumeleri karşısında ser-behakkhuzuu’ olurlar. Silk-i nazma çektiği şiirler, huda-yegân şiir ve edep olan Emir Ali Şir Nevayî'nin şiirlerine benzer. Babür'ün manzumeleri rekâket ve huşûyattan azadedir. O, her kör dikenini, her hatıra getirdiğini, mahâsin-i tabiat ve bedâyi’ hilkatini bir ressam fırçası gibi tasvir ve tecsim eder. Şiirini gören kimse adeta menkuş, müzeyyen bir locayı temaşa eder gibi olur.*”

Hindistan İmparatorları manasına olan ve bir İngiliz tarafından yazılan *The Rulers of India* tarihinde munderic bulunduğu nazaran Babür Şah Dehli şehrini zapt ettikten sonra orada, yüksek bir mevkide gayet âli ve müzeyyen bir kasr inşa ederek cediti bulunan Timur'un hatrasını ihya için ismini Kasr-ı Timur koymuştur.

Bundan başka 1526 sene-i mesihyyesinin 10 Mayısı'na tesadüf eden Cuma günü, Babür Şah Dehli Camii'ne ber-mevkib-i vala ile gelerek Cuma namazını eda etmiş, hutbeyi de kendi namına okutturmuştu.

Babür'ün lakabı Zahirü'd-din idi. Her Cuma hutbesinde lakabıyla yâd edilirdi. Babür, umur-ı siyasiyyede de maharet ve tecrübeye malik olduğundan, Hindistan fütûhatına teşebbüs etmeden evvel, İran Hükümdarı bulunan Şah İsmail Safevî ile gizli bir muahede akd ederek itilaf etmiş ve bu suretle gavâil-i hariciyye'den emin olmuştu.

Setga, Ahcir, Raçput, Güvalyâr Râcâları Babür Şah'ın azim ve metanetini görerek kendi ülkelerini arzularıyla ona takdim etmişler, buldukları yerlerde Babür tarafından vali olarak icrâ-yı ahkâm etmeyi tercih eylemişlerdi.

³ Mirza Haydar: Duğlat Hanedanına mensup bir aileden gelmektedir. Tarih-i Reşidî'nin müellifidir. Babür Şah ile olan akrabalığı mevzubahis olduğunda, amca çocukları olmadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Babür, a.g.e., C.I, s.10. Yine Tarih-i Reşidî'nin sonunda verilen seçereler de bunu göstermektedir. Mirza Haydar Duğlat, Tarih-i Reşidî, çev. Osman Karatay, Selenge Yayınları, İstanbul, 2006, s. 656-60. (A.N.)

En sonra putperestler ittifak ederek Babür'ü Hindistan'dan kaçırmak için gizli bir komite teşkil eylediler. Bu komiteye birçok Râcâlarla Hint kumandanları da intisap eylemişlerdi. Aynı zamanda Babür'ün kuvâyıaskeriyyesini etrafından dağıtmak ve kumandanlarını gevşetmek için bir hile düşündüler.

O zaman halk son derece cahil bulduklarından müneccimlerin sözlerine ehemmiyet verip, dediklerine inanıyorlardı.

Binaenaleyh Babür'ün tâli'ni halka fena bir surette tanıttırmak üzere müneccimler tarafından propaganda edilmeye başlandı. Tesadüf eseri olarak aynı zamanda Hindistan'da birkaç zelzele husule gelmesi müneccimlerin sözlerine ahalinin daha ziyade ehemmiyet vermesine sebep oldu. Bu suretle Babür'ün etrafında bulunan askerlerle kumandanları, Hindistan'ın sıcaklarından şikâyete koyularak, havası serin ve mutedil olan Afganistan'a gitmeyi kendisinden istirham eylediler. Babür, keyfiyetin esasına vakıf olduğu cihetle, bir gün kendi askeriyle kumandanlarını huzuruna çağırarak, Hinduların, Hindistan'da büyük bir ihtilal çıkarmak üzere oynamak da oldukları rolleri etrafıyla ve herkesin anlayabileceği bir lisan ile söyledi ve ilave olarak *"ben buradan kımıldamam. Fakat siz istediğiniz yere gidebilirsiniz. Şunu da iyice biliniz ki erkekler gibi Hindistan'ı elimize geçirdikten sonra namerdane bir surette arkanızı bana, velinimetinize çevirip gidiyorsunuz. Bu hareketinizi tarih iyi bir lisan ile yâd etmeyecek ve siz, kendi milliyetinize ile'l-ebed silinemeyecek kara bir leke sürmüş olacaksınız. Ben ise şerefli ölümü, şerefsiz hayata tercih ettiğim için son nefesime kadar tek başıma putperestlerle muharebe edeceğim."* Demiş ve bu kısa ve heyecan-amiz nutkuyla kumandanlarını tekrar celp ve teshire muvaffak olmuştu.

Binaenaleyh Babür'ün vaktinden evvel haber verdiği ihtilâl başlamasına rağmen müşarünileyh yirmi bin askeriyle müdafaa ve mukavemete kader ve neticede muzaffer kalmıştı. Babür Şah fünûn-ı harbiyyeye layığıyla vakıf cesur bir kumandan idi. Az müddet içinde uyanan fitneyi teskine ve ihtilâlcileri kılıcıyla istisâle muvaffak olduktan sonra bir Cuma günü namazdan sonra herkesin gözü önünde hava ve hevesatındancenâb-ı hakka -şükürane-i zafer olmak üzere- tövbe ederek, o tarihten itibaren şarap içmeyi terk etmiş ve sakal koyuvermişti.

Hindu müneccimlerin halkın avam güruhu üzerindeki tesirlerini tecrübe etmiş olduğundan, ileride ahaliyi bunların tezviratından kurtarmak ve kendi hükümet ve saltanatını her türlü tehlikeden vikaye etmek için, Hindistan'daki müneccimlerin idamını bir ferman ile emretmiş ve böylece o kıtayı -o zaman ki- remmâl ve üfürükçülerin vücudundan külliyyen

tathîreylemişti. Bunun saiki olan ihtilâl Hind-i vustada bugün Fetihpur ve evvelce Sikri denilen kasabada husule gelmişti.

İhtilâl hüsn-i suretle söndürüldükten sonra, yine Babür kendi askerini nezdine davet ederek sırayla kısmen tebdil-i ab u hava için Hind-i şimaliyye ve Afganistan'a gitmelerine müsaade etmek suretiyle gönüllerini almıştır.

Babür, kendi oğlu Hümayun Mirza'yı fevkalade severdi. Onu ülkelere sırayla valî olarak gönderiyordu. Bu vechleusûl-i idareyi ona öğretmek maksadında idi. Hümayun Mirza, pederi gibi metin ahlâka malik bir zat olduğundan pederinin her arzusunu yerine getirmeye çalışırdı. En sonra fena surette hastalandığı cihetle, pederi onu payitahta çağırıp tedavisine hasr-ı nefis etmişti. Hümayun'un hastalığı gittikçe ağırlaştı. Etubbâ, tedavisinden el çektiler ve her arzusunu yerine getirmeyi pederine tavsiye eylediler. Babür, oğlunun hayatından meyûs olunca vükelasına hitaben "*ben onu tedavi edeceğim*" demiş ve ayağa kalkarak ciğer paresinin etrafında üç kere dönmüş ve ellerini yukarı kaldırarak "*Yarabbi, beni onun yerine al! Ben ona kurban olmayı tercih ederim.*" Diye niyaza başlamıştır. Bu temenniler esnasında Hümayun Mirza şifa-yâb olmaya başlamış, pederi bilâkis hasta yatağına düşmüştür.

Babür, ölmeden evvel, veliahdı Hümayun Mirza ile bilcümle erkân ve ümerâ-yı saltanatı yattığı yere davet ederek, oğluna vesâyâ ve nasaâyihle bulunmuş ve 1530 sene-i mesihyyesinin 26 Şubatı'nda ahiret yolunu tutmuştur. Vefatından sonra vasiyeti mucibince na'şı Kâbil'e nakledilerek ecdadının yanına gömülmüştür. Tarih-i vefatı ise 930 Hicrî senesini gösteren bihiştruzibaddır. Hindistan'da icrâ-yı saltanat eden Türk Padişahları'nın tarihini büyük dört mücellid de Dastan-ı Türktazan-ı Hind namı altında Farsî lisanıyla yazan Haydar-Abâdümerâsından merhum DevletâyârCeng Bahadır Babür'ün muttasıf olduğu sıfat ve ahlâkı bervech-i zir beyân eyliyor:

"Babür asla yalan söylemez ve yalan söyleyenlerden hiç hoşlanmazdı. Eline geçirdiği varidat-ı memleketle daima askerini, zabıt ve kumandanlarını besler ve onlara fevkalade iyi bakardı. Askerini daima temiz giyindirmeye alışmış ve bütün varidatını onlara sarf etmeyi itiyad etmişti. Ulemâ ve fuzalâ'ya son derece muhabbet ve kadir-şinaslık gösterir, onları faydalı şeyler telif ve tasnife teşvik ederdi. Daha doğrusu ne yolda eser meydana getirmeyi öğretiyordu. Bunun içindir ki, Babür'ün zamanında vücuda getirilen âsâr-ı müfide zamanımıza kadar hiçbir asırda ve hiçbir padişah zamanında yazılamadı."

Babür Şah, cesur olmakla beraber son derece rıfk u re'fete de malik olduğundan, harp zamanından başka vakitler de kimsenin kanını dökmeye muvafakat etmez ve ancak menfaat-ı umumiyeyimuhafazaten şeriatın tecviz ettiği hususatta cani ve katilleri idama razı olurdu.

Müşarunileyh kendi vükelâ ve vüzerâsına bir arkadaş, bir dost gibi muamele, mücâmele ederdi. Onlara hitaben yazdığı hususî mektuplar da aziz dostum, refikim kelimeleriyle söze başlardı. Yüreği, gözü tok ve geniş idi. Kin beslemezdi. Düşmanını yed-i hükmüne geçirdikten sonra ekseriya affeder, gariken'âm ve iltifat eylerdi.

Babür, kendi tercüme-i halini Türkçe olarak yazdı. Ve İngilizler onu bi meşk, bir düstûru'l-âmel yapmak için İngilizce'ye tercüme ettiler. Zaten İngiliz müverrihleri, sayesinde onları daima zir-i idaresinde bulundurmuş, kayınpederini Özbeklere vali tayin etmişti.

Bir zevcesi de HeratHükümdarı'nın kerimesi idi ki, Babür Herat'ı fethettikten sonra, kız ona ilan-ı aşk etmişti. Bir gün Babür, Herat'ı açtıktan sonra bir çay kenarına kumandanlarıyla gezmeye çıktığı esnada *“ben Herat'ın fethinden ziyade hükümdarın kızını ele geçirdiğimden memnunum. Bu sefer de, hem güzel ab u havalı bir memleket, hem de güzel bir kız elde edebildim ki, bu bahtiyarlığın fevkindedir.”* Demiş ve sürûr ve şetâretini bu yolda ifşa etmişti. Herat Hükümdarı olan kayınpederini de kendi ordusuna kumandan intihap etmişti.

Dördüncü karısı da amcasının kerimesi Zeynep Hanım idi. Bu hanım halis Türk olup, bilcümle zevcatından ziyade onu sever, ona muhabbet ve teveccüh gösterirdi. Zeynep Hanım kendi kocası gibi ata biner, kumandanlarla görüşür ve sefer ve huzur da Babür'den ayrılmazdı. Kocasıyla Türkçe konuşur ve Türkler gibi hayat sürerdi.

Sarayında daima maişetini Türklüğün örf ve adatı dairesinde imrâr eylerdi. Zeynep Hanım sade pek güzel yüze değil, tatlı söze de malik idi. Kalbinde büyüklük ve merhamet âsârı mevcut olduğundan fukaraya çok bakardı.

Babür, Hintliler hakkında şu mütalaayı yürütmüştür:

“Hindistan'da ne güzel -üzüm gibi- bir meyve, ne dinç ve diri bir at vardır. Ahalisinin zekâsı kısa, beyinleri mahduttur. Hintliler sanat ve hirfetten, sanayi-i bediadan mahrumdurlar. İcat ve ihtira' fikri Hindistan'da yok gibidir. Ahali de nezaket, edep ve terbiye, içtimaiyyat, muaşeret bulunmaz. İnce iş görmek Hintliler'in elinden gelmez. Fenn-i mimarîden Hindistan'da eser bile görünmez. Hele güzel kavun, karpuz olmadığı gibi Hint'te ne latif bir su ne de suyu soğutacak biraz buz bulunur.”

Binaenaleyh Babür Şah Türkistan'dan, Buhara ve Afganistan'dan birçok erbâb-ı hiref ve sanayi celp ederek onlara memleketin muhtaç olduğu eşya ve malzemeyi imal ettirdiği gibi, kendi maiyetinde bulunan mühendis ve mimarlara da âlî saraylar, binalar, camiler inşa ettirmiştir.

Her zapt ettiği vilayet ve eyalette eşcâr-ı müsmire ve nebatat-ı nafia diktirip büyütmüş ve ahaliyi leziz meyve ve nefis me'kûlâta tedricî surette alıştırmıştır.

Babür, Hindistan'ı girdab-ı cehaletten kurtarmak ve ahalisine dünyanın bahtiyarlığını tattırmak için cidden cenâb-ı hakk tarafından onlara bahş ve ihsan olunmuş bir nimetti. Halkı, medeniyete, elbise giymeye alıştırdı. Adâb-ı nezaket ve muaşeretini öğreten, onlara hastahane ve eczahaneler açan Babür oldu. Hastalara meccanen bakılmak üzere etubbâ tayin etti ve onları hastaların ayağına kadar gitmeye mecbur tuttu.

Babür, Türkistan'ın güzel ab u havasına alıştığı halde, sırf istila ettiği Hindistan ahalisine bakmak için, ömrünü Hindistan'da geçirmiş ve tebaasına hocalık, üstatlık, babalık etmiştir.

Babür'ün müteaddidâsâr-ı kalemiyyesi vardır ki, ulüvv-i fikir ve ilmini göstermeye birer delil-i bâhirdir. Metrûkât kalemiyyesinden Türkçe Rubâiyyat, Vekâyi-i Türkî, Risâle-i Validiyye, hatırat-ı hayat ve harp, şiir ve musikî eserleri hala eydi-i tedavülde kalmıştır. Bu eserler, el yazısı olarak Londra'nın British Museum'unda mevcuttur. Âsâr-ı mezkûre Hindistan'ın istilâsı esnasında ele geçirilip, Londra'ya nakledilmiştir.

Babür Şah'ın ahval ve fütûhatının daha ziyade tafsilini zaid gördüm. Pek hacimli bir kitap teşkil eden müşarünileyhin hayatı hakkında başlıca münasip görülen parçaları iktibas etmekle iktifa eyledim.

Babür'ün ahvalinden bahseden, Babürnâme Tüzük-i Babürî, Tarih-i Reşidî, Tarih-i Güzide, Dastan-ı Türktazan-ı Hind, Eski Hind, Hind İmparatorluğu, Hint İmparatorları kitaplarıdır ki, pek azı İstanbulumuz da mevcuttur.

Şimdilik bu kadarla iktifa ediyorum. Gelecek nüshalarda Allah'ın yardımıyla Hindistan'da icrâ-yı saltanat eden diğer İslâm-Türk İmparatorları'ndan sırayla bahsedeceğim.

